

Úvod do studia literatury

PhDr. Ivana Ryčlová, Ph.D.

1/ JS 2010

Co je literatura?

- Různé definice...
- Všeobecné encyklopedie
 - „soubor textů“, písmem fixovaná množina informací...
- Úskalí takových definic
 - nediferencují lit. dílo od např. právního dokumentu
- Většina autorů, zabývajících se teoretickou problematikou lit. pocítuje potřebu otázky podstaty literatury řešit
 - Definice lit. na základě její komunikativní funkce není s to oddělit krásnou lit. od naukové (vědecké)

Obecné rysy každého slovesného projevu

- 3 funkce
 - Informativní (nauková/vědecká/odborná lit.)
 - Formativní (publicistika)
 - Estetickou (krásná lit./beletrie)
- Záleží na hierarchii těchto fcí (tj. která funkce má v daném díle/skupině děl dominantní postavení)

Podstata krásné literatury

- Konec 19.st. o lit.dílu (Jan Vychodil, 1897)
 - „nechce přímo poučovati ani napomínati“
 - vyslovuje se „o věci pouze potud, pokud ona pozorovatele dojíhá a tak, jak jej dojíhá“
 - Pojem „estetické emoce“ (až do 50.let 20.st., Svatopluk Cenek)...
- Strukturalisté 20.st. René Wellek a Austin Warren
 - Pojem „estetická hodnota“ uměleckého díla chápou ve smyslu Aristotelovy poetiky

„estetická hodnota“ uměleckého díla (Wellek, Warren)

- schopnost u.d. prostřednictvím hlubšího poznání skutečnosti poskytnout

vnímateli uspokojení

- Umělec nám připomíná to, co jsme přestali vnímat, nebo nám umožňuje vidět to, co jsme neviděli, i když to dávno existovalo

Krásná literatura jako druh komunikace (Художественная литература)

autor	-----	dílo	-----	vnímatel/čtenář
автор		произведение		читатель

- Přenos informace
 - Zakódování inf. autorem
 - Dekódování inf. vnímatelem/recipientem/čtenářem

Co je literární věda? (литературоведение)

- Odmítání možnosti vědeckého zkoumání lit. díla a lit. procesu (x zkoumání v exaktních vědách)
- Vymezením pojmu literární věda jako syntetická disciplína (синтетическая дисциплина) lze překlenout rozpornost stanovisek
- „Literární věda je syntetický pojem, označující soubor speciálních věd, jejichž předmětem zkoumání je krásná literatura“
Petrů, E.: Úvod do studia lit.vědy. Olomouc 2000, s. 20.

Literární věda (литературоведение)

- **Základní disciplíny (основные дисциплины)**
 - Teorie literatury a literárněvědná metodologie
 - Literární historie
 - Literární kritika
- **Pomocné disciplíny (вспомогательные дисциплины)**
 - Filozofie a teologie
 - Estetika
 - Lingvistika
 - Historie
 - Dějiny ostatních umění
 - Sociologie, psychologie
 - Matematika, sémiotika, teorie informace atd.
- **Pomezí disciplín (пограничные дисциплины)**
 - Textologie
 - Teorie překladu

Literárněvědná metodologie

- Existuje okruh postupů, který je vlastní vědecké práci obecně
- Tato obecná vědecká metoda využívá běžných postupů myšlení (indukce, dedukce, analýzy a syntézy) a pracuje na základě vytvoření hypotézy a její verifikace
- Východiskem celého zkoumání je právě vytvoření hypotézy, která je nezbytným předpokladem k tomu, abychom mohli přikročit k analýze

Analýza (анализ)

- Rozklad určitého celku (l.d.) na jeho části až po části dále nedělitelné
 - komparační (сравнительный анализ)
 - vztahová (анализ отношений)
 - kauzální (анализ причин)